

A dohánytermesztés és az érdekek képviselője III.

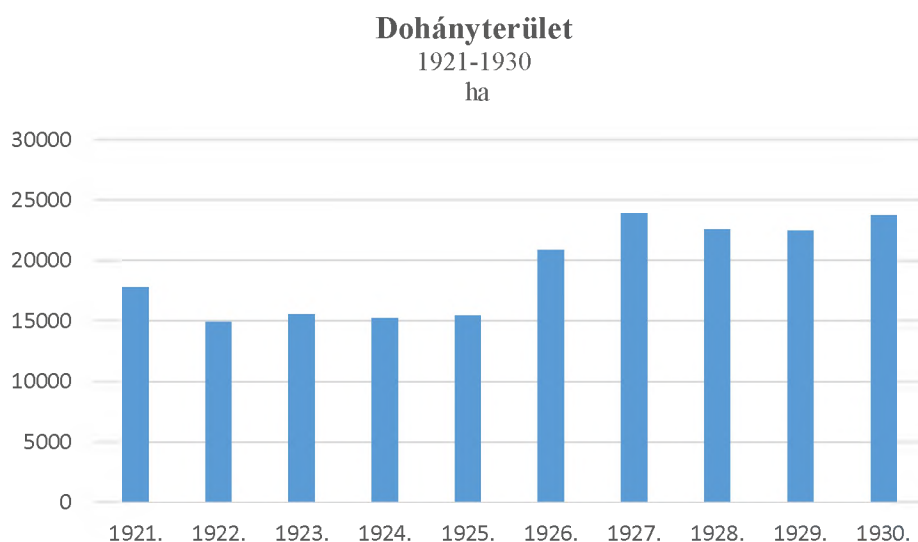
A dohánytermesztés számokban 1921-1930. között

A húszas évek első fele, dohány termőterület növekedés szempontjából nagy áttörést nem hozott.

Az első években, ha nem is olyan mértékben – mint az előző évtized utolsó éveiben – de tovább csökkent a termést adó terület nagysága, - 11, 12, 13- ábrák - egyetlen pozitívum talán, hogy lassuló tendencia mellett következett be ez a termőterület csökkenés.

Az évtized második felében aztán ismét növekedési pályára állt a dohánytermesztésünk, amely a termesztés megszilárdításának, a termesztési körülmények rendbetételének, a jövedelmezőség helyreállításának és a munkaerő rendelkezésre állásának volt köszönhető.

11. ábra

Mind a termés mennyiség és az átlagtermési mutatók, soha nem látott mélységekből, ha lassú ütemben is, de emelkedni kezdtek, hogy aztán az évtized végére visszaálljon az akkor alkalmazott termesztés technológiából és a rendelkezésre álló fajtákból, egyáltalán a termesztés kultúrájából eredő termés mennyiség és átlagtermés hazánkban.

Változatos időjárási viszonyok jellemezték egyébként az évtized első felét, mint például az 1923. esztendő

A hőmérséklet május havában nagy szélsőségek között mozgott, volt nagy meleg és fagy is, a június pedig átlagos hőmérséklet mellett igen csapadékos volt.

Júliusban az időjárást szárazság és nagy meleg jellemezte, míg augusztusban ugyancsak nagy meleg és kevés csapadék volt a jellemző. Szeptember hasonló volt az augusztushoz.

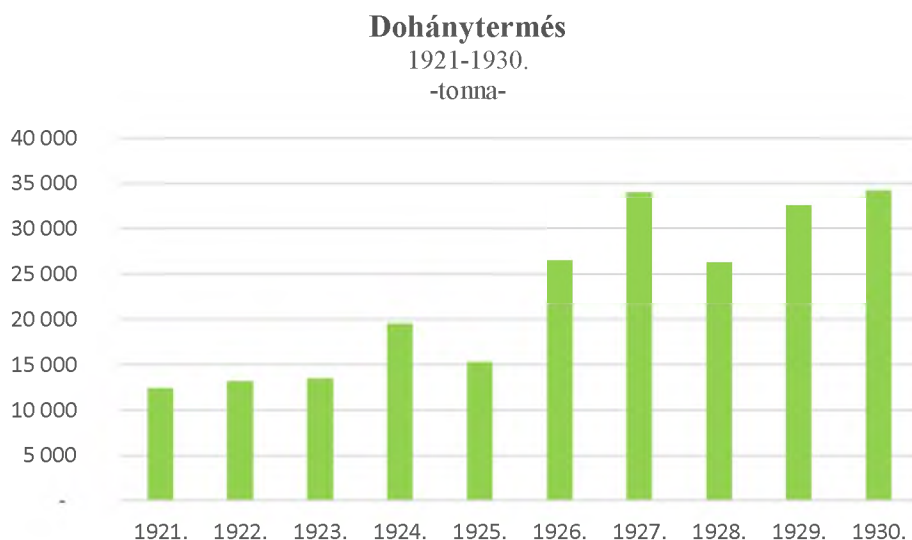
Októberben aztán megérkezett a bő csapadék, de nem befolyásolta a betakarítást, lehetett végezni ezeket a munkákat.

Ugyan akkor 1926-ban például a Május havában a normálisnál melegebb és az ország nagy részén elég csapadékos időjárás uralkodott, úgy hogy a gazdasági termények terméskilátásai erősen megjavultak.

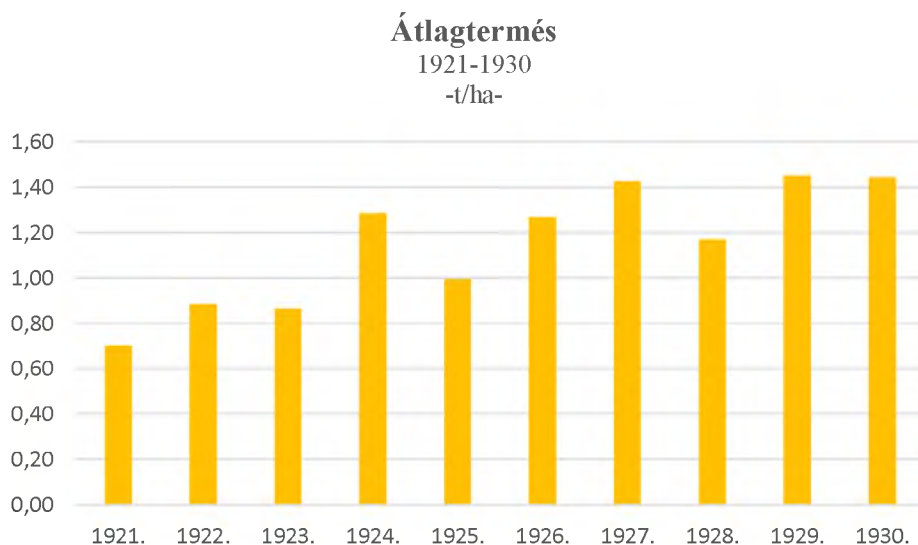
Június hónap időjárása normálisnál hűvösebb és az átlagosnál csapadékosabb volt, míg júliusban átlag alatti hőmérséklet mellett átlagos csapadék volt a jellemző.

Augusztus meleget és átlagos mennyiségű csapadékot hozott, bár ez az átlagos mennyiség nem egyenletesen oszlott meg a dohányterületek között. Volt ahol sok eső esett, ami hátráltatta a betakarítást és volt ahol kevés csapadék hullott.

12. ábra

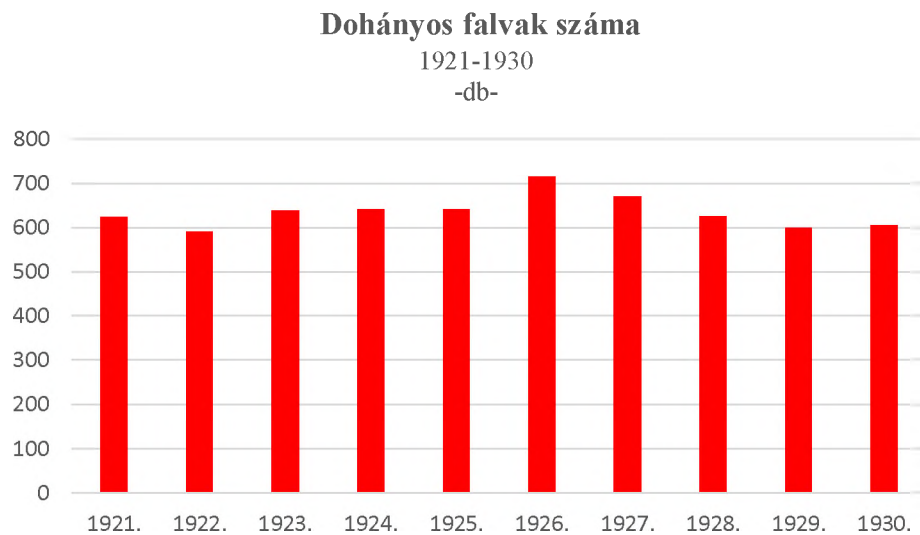

13. ábra

Közben 1926-ban egy addig még problémát nem okozó baktériumos dohányvész lépett fel Szabolcs és Hajdú vármegye földjein olyan mértékben, hogy a kártétel nagysága jelentősen meghaladta az addig legveszélyesebb betegségek által okozott kár mértékét.

14. ábra

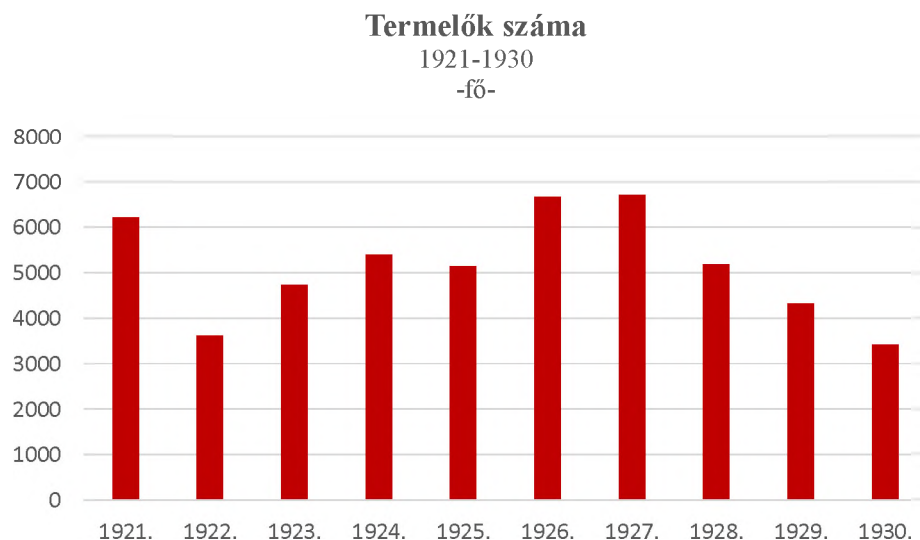

A dohánytermelő falvak száma 6-700 között mozgott ebben az évtizedben, amely egyáltalán nem mondható jelentéktelennek. A termelők száma pedig 3400 és 6700 között változott. Érdekes viszont, hogy míg 1922-ben egy jelentős visszaesés tapasztalható a termelők számában, majd lassú emelkedés az évtized közepéig, aztán ismét lejtmenet következett a termelői létszámban.

A csökkenés pont akkor következett be egyébként, amikor elkezdett emelkedni a termés és ezzel együtt az átlagtermés is, vagyis nem újabb termelők toborzásának köszönhető a termés növekedés, hanem a színvonal emelkedésének

Jelentősen elkezdett emelkedni viszont az egy termelőre jutó terület nagysága három hektár körüli nagyságról megközelítőleg 7 hektárra. Ami feltehetőleg a termelők szelektálásával lehet összefüggésbe.

15. ábra

A dohánytermesztés és az érdekek érvényesítése 1921-1930 között Magyarországon

Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület (OMGE) a magyar mezőgazdaság ügyét szolgáló országos egyesület volt, amely 1827-ben alakult és 1945-ig működött. Az egymástól elszigetelten gazdálkodók, összefogása, tájékoztatása, a problémák és a gazdák kéréseinek összegyűjtését tekintette fő feladatának, amelyeket a kormányhoz eljuttatva, bizonyos esetekben javaslatokat téve próbálták a magyar mezőgazdaság ügyét szolgálni.

Hogy a célkitűzéseinek mennyire tudott megfelelni az egyesület, azt feltehetőleg a több mint százéves működése bizonyítja. De hogy minden tekintetben, minden kultúrának, minden gazdának, minden időben megalkuvás nélkül tudta az érdekét képviselni, több mint száz éven keresztül, az már erősen kérdéses.

A működésük elősegítése érdekében szakosztályokat működtettek az OMGE keretein belül, amely a közvetlen kapcsolat megteremtését jelentette a termelőkkel, a gazdálkodókkal, mégis voltak olyan időszakok, amikor a képviseltek elégedetlenségüket szóvá vagy éppen cselekvéssé formálták és az egyesületen belül, a szakosztály működése ellenére – érdekeik érvényesítése céljából – szövetségeket, vagy újabb egyesületeket alakítottak.

A dohánytermesztés kiemelkedő ágazat volt, már abban az időben is, hiszen a jövedéki bevételek, a mindenkor kormányok működésének alapvető feltétele kellett, hogy legyen.

Az OMGE keretein belül működő Dohánytermesztési Szakosztály működésének nyomai meglehetősen régmúltba nyúlnak vissza, ennek ellenére nem nehéz belátni, hogy nem feltétlen és mindenkor a termelők érdekeit képviselték, az Országos Magyar Gazdasági Egyesület szakosztályának a vezetői, hiszen ezt a kultúrát a jövedék irányította, amely pedig a kormány alkalmazásában állt és annak akaratát minden esetben és korban érvényre is juttatta.

Nem volt véletlen, tehát, hogy amikor 1921-ben a Dohánytermelők Országos Egyesületét akarták létrehozni a gazdák, Fabricius Endre, az OMGE titkára, napirend előtti felszólalásában sajnálatosan állapította meg, hogy az értekezlet kiindulási alapja mennyire elhibázott, felesleges és káros.

Hogy mégis megalakulhatott az egyesület, az a szerencsén és Keglevich Gábor grófon, a Pest-megyei Gazda Egyesület elnökén múlott. Az akkor már 73 éves gróf, vagy megérezte a lépés kényszert vagy valóban szíven viselte a termelők érdekeinek, kéréseinek a képviseletet. Ez utóbbi lehetett, hiszen nem volt véletlen talán az 1918-ban tartott díszközgyűlés, amelyen a Pest-vármegyei Gazdasági Egyesület, vagyis a pesti gazdák ünnepelték a már negyedszázada elnöklő Keglevich Gábor grófot.

A dohánytermelők tömörülésüknek a célja elsősorban nem a termelésfejlesztés, hanem érdekeiknek a dohány monopóliummal szembeni képviselete volt. Az Egyesület tagjai ugyanis legnagyobb részt nagy- és középbirtokosok voltak, akik termelés fejlesztő intézkedéseiket – az árviszonyokra figyelemmel – saját szakszemélyzetükre támaszkodva maguk oldották meg.

Az Országos Magyar Földbérleti Egyesület szervezésében Farkas Géza primási uradalmi bérleti kezdeményezésére mozgalom indult azzal a céllal, hogy egy országos dohánytermelő egyesületet és ezzel kapcsolatos részvénytársaságot alakítsanak, amelyben a tagok az előző évben termelt egységnyi dohányterületük után egy szavazatra volnának jogosultak, és amely

műtrágyát, zsinórt, melegágytakarókat stb. közvetítene jutányosan a tagoknak, továbbá a dohánytermelők érdekeit védené a kincstárral szemben.

Az alakuló értekezletet Farkas Géza november 23-ára hívta össze a Pest vármegye székháza Nagytermébe. Az értekezleten javarészen az Országos Magyar Földbérlok Egyesülete tagjai sorából mintegy huszonötén jelentek meg. Dohánytermelő alig-alig volt köztük, talán nem is volt fontos az érdekek képviselése a dohánytermelők számára, vagy féltek a már kialakult érdek viszonyokat felrúgni? Ki tudja!

Az értekezletet összehívó Farkas Géza nyitotta meg, majd a jelenlévők megválasztották levezető elnöknek.

Napirend előtt Fabricius Endre, az OMGE titkára állt fel szólásra, kifejtve, hogy minden törekvés és kezdeményezés, amely a köz érdekében történik, tiszteletreméltó és az érdekeltek támogatása mellett az eredmény el sem maradhat, ha a kiindulási alap helyes és megfelelő.

Sajnálatosan állapította meg, hogy az „értekezlet kiindulási alapja elhibázott”.

A meghívó szerint dohánytermelők egyesületét kellene létesíteni, amely a dohánytermelők érdekeit lenne hivatva megvédeni és érvényesíteni. Utalt arra, hogy az OMGE két évtizeddel ezelőtt, éppen a dohánytermelés fontosságára való tekintettel, külön dohánytermelési bizottságot létesített, amely ezen idő alatt nem kicsinylendő eredményeket tudott elérni, amit objektív bíráló mellett eltagadni nem lehet.

Utalt a bizottság által 1913-ban Miskolcon, Nyíregyházán, Aradon rendezett országos értekezletekre, amelyeken a termelők nagy számban jelentek meg és éppen ezért sikerült is vívmányokat elérni.

A bizottság ez évben is tartott értekezletet, melyen behatóan foglalkozott dohánytermelésünk bajaival és ennek alapján tizenegy pontba foglalt kívánságait az OMGE amit a pénzügyminiszterhez felterjesztettek. Sajnos, ezen értekezleten a termelők nem szolgáltatnak megfelelő erkölcsi erőt, mert kevesen jelentek meg, pedig ez az értekezlet volt hivatott arra, hogy a dohánytermelők panaszait, kívánságaikat feltárják, hogy a magyar királyi dohányjövedéki kincstár jelen volt képviselője személyesen győződhetett volna meg a termelők hangulatáról.

Legutóbb pedig az OMGE igazgató-választmánya újból foglalkozott egy héttel ezelőtt a kérdéssel és a szükséges lépéseket a jövedéknél megtette.

Az OMGE Dohánytermelési Bizottsága a magyar dohánytermelők érdekképviselői testülete, az lenne kívánatos, hogy e bizottság működése a tagok élénk részvételével a szükséges erkölcsi erőt is felmutathassa. Kétségtelen, hogy a magyar dohánytermelők helyzete kritikus, de ezen azzal segíteni, hogy a termelők közé éket verjünk és disszonanciát vigyünk, azt nem lehet. Ezért az értekezlet kiindulási alapja teljesen elhibázott, mert ahelyett, hogy a termelőket egy táborba tömörítené, csak szakadást idéz elő, amely nem erőt, hanem gyengeséget jelent. Ma, amikor az ország talpra állításáról van szó, ez a törekvés nemzeti szempontból sem helyeselhető.

Más dolog a tervezett részvénytársaság, megalakításának kérdése, bár erre sincsen szükség, mert van a gazda közösségnek áldozatkész intézménye, a Magyar Mezőgazdák Szövetkezete, amely a nyersanyagbeszerzést ma is közvetíti.

Végül leszögezte, hogy az értekezlet döntsön bárhogyan is, a magyar dohánytermelők egyetemének hivatásos érdekképviselője továbbra is az OMGE Dohánytermelési Bizottsága lesz, amely tárgyilagos alapon és nem csak pillanatnyi felbuzdulásból fogja továbbra is működését kifejezni, mert az OMGE, mint évszázados múltra visszatekintő testület, tudja, mivel tartozik a magyar gazdaközönségnek és a nemzetnek.

Mind ezek ellenére Gulácsy Dezső, Eszenyi Jenő és Farkas Géza termelők az országos egyesület megalakítását szükségesnek tartották.

Ezzel szemben Losonczy Mihály termelő kifejtette, hogy egy új egyesület létesítésének nemcsak szükségtelen, de káros is lenne. Ugyancsak hivatkozott arra, hogy az OMGE Dohánytermelési Bizottsága mindent elkövetett. Ha a beváltási árakban a törekvés nem vezetett sikerre, annak oka, hogy a dohányjövedék nem látja be a helyzetet.

Ujfalussy Dezső a Szabolcs megyei Gazda Egyesület elnöke nem helyeselte az egység megbontását és ezért javasolta, hogy kérjék az OMGE egy dohánytermelői értekezlet sürgősen hívjon össze, amelyből újból felterjesztéssel lehetne fordulni az illetékesekhez deputáció útján.

Az értekezlet ezt a javaslatot már-már elfogadta, amikor Keglevich Gábor gróf, a Pest-megyei Gazda Egyesület elnöke véletlenül az értekezleten megjelent – mint felszólalásában jelezte – annak összehívásáról nem volt tudomása, nem volt meghívva erre a rendezvényre és kijelentette, hogy csatlakozik azokhoz, akik egy dohánytermelő egyesület megalakítását kívánják.

Az értekezlet kimenetele percekben belül megfordult és már nem az egyesület megalakítása volt a kérdés, hanem a vezetőség összetétele.

Keglevich Gábor gróf, a Pest-megyei Gazda Egyesület elnöke felszólalása nyomán, az értekezleten jelen lévők szótöbbséggel kimondták az Országos Dohánytermelő Egyesület megalakulását, melynek elnökéül Floch-Reichersberg Alfréd javaslatára Keglevich Gábor grófot, alelnökévé pedig Farkas Gézát választották meg.

Szervezőbizottságot küldtek ki, tagok toborzására, melynek tagjai, az elnökségen kívül, többek közt *Eszenyi Jenő*, *Harstein Nándor*, *Schrecker János dr.*, *Floch-Reichersberg Alfréd*, *Gulácsy Dezső* és *Laszkáry Gyula* lettek.

Csoór Lajos, az Országos Földbérlo Egyesület szerkesztőtítkára, javaslatára elhatározták, hogy küldöttség útján fogják a pénzügyminiszterhez eljuttatni legfőbb kívánságukat, hogy a dohány felvásárlási árát emeljék meg.

Dohánytermelésünk válságához tehát most már a dohánytermelők egységének megbontása is hozzá járult, legalábbis Fabricius Endre, az OMGE titkárának bevezetőjében elmondottak alapján.

Keglevich Gábor gróf életrajza www.madosz.hu/remembrance/index

Az egyesület megalakulásával lépés hátrányba került a Dohánytermesztési Szakosztály így bizonyítaniuk kellett, hogy mennyire képviselik a dohánytermelő gazdák érdekeit.

Ennek bizonyítéka, hogy az Országos Magyar Gazdasági Egyesület **1922.** évi közlönyében a dohánybeváltási árak újabb megállapítását javasolja Fabricius Endre az OMGE titkára. Ennek érdekében újabb felterjesztés javasol a pénzügyminiszterhez a dohánybeváltási áraknak méltányos felemelése érdekében, amely elsősorban kincstári érdek lenne véleménye szerint.

Közben **1923** tavaszán a Dohánytermelők Országos Egyesülete képviselőjében *Keglevich* Gábor gróf elnök, terjedelmes anyagot nyújtott be a kormánynak és a nemzetgyűlés tagjainak, amely részletesen foglalkozik, dohánytermelőink válságos helyzetével s a földreform kérdéseivel, amely alól mentesítést kér a dohánytermelő gazdaságok számára.

Mint ismert a magyar földkérdés megoldása a XX. század első felében nemzeti sorskérdéssé vált. Ennek egyik alapvető oka a nagybirtokrendszer fennmaradása, illetve a földnélküli szegény parasztok magas aránya volt

Keglevich Gábor gróf javaslata szerint a megváltás alá kerülő mezőgazdasági ingatlanokból, ha azokon az állam számára dohányt termelnek, a dohánytermelési terület tizenötszöröse a megváltás alól mentesítendő, azzal a feltétellel, ha a gazda tíz éven keresztül dohányt termel.

Véleménye szerint a dohánytermelés fokozása csak akkor képzelhető el, ha ennek a kultúrának termeléssel foglalkozó gazdák, a földreform megvalósításánál megfelelő méltányos bánásmódban részesülnek.

A magyar dohány kiviteli lehetősége igen jó és külföldön könnyen elhelyezhető volna, fontos érdeke fűződik az országnak, hogy dohánytermelésünket fokozzuk és ezzel az ország kereskedelmi mérlegét javítsuk.

A dohánytermelés fokozása csak akkor képzelhető el, ha a termeléssel foglalkozó gazdák a földreform megvalósításánál méltányos bánásmódban részesülnek.

1923 novemberében ugyancsak a dohány beváltási ára került terítékre. A kincstár részére termelt dohány méltányos beváltása érdekében az OMGE Dohánytermelési Szakosztálya fordult a pénzügyminiszterhez.

Korábbi felterjesztésükben arra kérték a pénzügyminisztert, hogy a beváltási árakat, tekintettel a koronának állandóan hanyatló értékére, ne koronaértékben állapítsa meg osztályonként, hanem más állandó értékmérőt jelöljön meg. Erre a célra egyesületünk a búzaalapot ajánlotta azzal, hogy ez a búza értékalap idejekorán tétessék közzé, hogy a termelők a termelés felvétele előtt már számításokat végezzenek a dohánytermelés jövedelmezősége tekintetében.

A termelők, sajnos ebben a számítási módban csatlakoztak, mert a búza áralakulása, korlátozó intézkedések folytán, nem követhette a világpiaci áralakulást, hanem messze elmaradt a búza tényleges értéke mögött.

Dohányjövedéki Központ a megváltozott helyzet javításának szükségességét teljes mértékben átértékelte és az állami érdekeket a termelők érdekével összhangba javasolta hozni.

Ennek köszönhetően megállapodás történt arra nézve, hogy az 1923. évi termésű dohányoknál az országos átlagra mázsánként 2 q t, míg a Kerti dohányok országos átlagára mázsánként 3 q búzaértékben állapították meg, úgy hogy a búza mázsánkénti értéke 100 000 korona, ez a

számítási mód a fuvarpótlékra is érvényes volt. 1924 évre is érvényesíteni fogják ezt a számítási módot a helyzet megvizsgálása után felértékeléssel.

1926. március 4-én nagy veszteség érte a dohányosokat. Az első általuk létrehozott egyesület -- amelynek az érdekek érvényesítése volt a feladata és célkitűzése – megválasztott elnöke elhunyt. A már 1925 őszén gyengélkedő 78 éves Keglevich Gábor gróf igen nagy szerepet játszott már az egyesület megalakulásánál is, de később is kapcsolatait és nagy tapasztalatát felhasználva irányította az egyesületet életét eredményesen.

A Dohánytermelők Egyesülete **1927.** január 19-re tűzte ki évi rendes közgyűlését.

A közgyűlést alsóörsi *Farkas Géza* egyesületi alelnök nyitotta meg és üdvözölte a Magyar Királyi pénzügyminisztérium képviselőjében megjelent Tömöry Kálmán helyettes államtitkárt, az Országos Magyar Gazdasági Egyesület képviselőjében megjelent Mutschenbacher Emil dr. igazgatót, a Magyar Királyi Földművelésügyi minisztérium képviselőjében megjelent Balogh Vilmos minisztériumi titkárt, az Országos Mezőgazdasági Kamara képviselőjében megjelent Almássy Imre gróf elnököt.

Az ezután következett elnökválasztás egyhangú eredménye *Hadik János* gróf belső titkos tanácsos elnökké való megválasztása volt, akit Eszenyi Jenő egyesületi alelnök vezetésével küldöttség hívott meg a közgyűlésre. *Hadik János* gróf elfoglalván az elnöki széket, a dohánytermelés összes időszerű kérdéseit felölelő hatalmas koncepciójú beszéd alakjában tartotta meg elnöki székfoglalóját.

A dohánytermelés időszerű kérdései.

Hadik János grófnak a Dohánytermelők Országos Egyesülete január 19-i közgyűlésén tartott elnöki megnyitó beszéde.

„Tisztelt Közgyűlés!

Midőn az elnöki széket elfoglalom, mindenekelőtt hálás köszönetet mondok a velem szemben tanúsított kitüntető bizalmukért.

Itt mindannyian jól ismerjük a dohánytermelésnek állami és magángazdasági szempontból való nagy jelentőségét.

Az a körülmény, hogy a dohánytermelés a gazdasági tevékenység igen széles területen biztosít, munkaalkalmat, kell, hogy az államot szociális szempontból is a dohánytermelés fejlesztésére buzdítsa.

Elsősorban a termelés rentabilitása biztosítandó. Ennek az az előfeltétele, hogy az állam megfelelő áron váltsa be a dohányt és hogy a dohány minősége javíttassék, mert a kivitelnek esélyei is nagymértékben összefüggnek a minőség fejlesztésével.

A termelés fejlesztésére és a minőség javítására a fajtakérdésnek döntő befolyása van. Felül kellene vizsgálni azt, hogy az ez idő szerint termelt dohányfajtáink megfelelőek-e a termelés és gyártás szempontjából. Azokat a dohányfajtákat, amelyek nem megfelelőek, a termelésből ki kell zárni és a termelt dohányfajtákat nemesítéssel tökéletesíteni. Erre elsősorban a szelektálással, vagyis kiválasztással történő nemesítést kell beállítani, amely rövid idő alatt

biztosíthatja azt az eredményt, hogy kellő mennyiségű és minőségű egyöntetű anyagot termelhessünk.

Sajnos, be kell vallanunk, hogy dohányfajtáink legnagyobb részt elfajzottak. A dohánymag okszerű termesztése hazánkban szintén nem áll azon a fokon, amelyet a dohánytermelés érdeke megkíván, ezt a szelektálással kapcsolatosan kell megjavítani!

Ezenkívül az arra hivatott intézetek és tényezők a további fejlődés biztosítása céljából behatóan foglalkozzanak a keresztezések útján való nemesítésekkel is.

Ennek az irányítását a Dohányjövedéknek kell végeznie, vagyis a nemesítőkkel közölni kell, hogy mely típusok és fajták azok, amelyek export céljaira is a legmegfelelőbbek. Ne hagyja a Dohányjövedék titkolózásával az összes dohánytermelőket bizonytalanságban.

A Dohányjövedéknek a debreceni magyar királyi kísérleti állomással együttesen ezeket a munkálatokat rövid idő alatt a legteljesebb fokban ki kell fejlesztenie, amely munkához természetesen az államnak a megfelelő költséget kell biztosítania.

A Dohányjövedék által a magért fizetett árak ez idő szerint nem biztatók arra, hogy a termelők a magtermelést és nemesítést kellő arányban felkarolják. A termelés fejlesztésének tökéletesítése úgy a termelő, mint a Dohányjövedék szempontjából elsőrendű érdek, és ha a fajtakérdést az elmondott módon sikerül megoldani, akkor a nagyobb jövedelmezőség révén a termelő szívesen lesz hajlandó a termelési eljárásokat tökéletesíteni.

Különösen fontos volna a műtrágyák és pedig a káli- és foszfát-műtrágyák okszerű felhasználása, amivel a dohánytermés mennyiségét és a minőségét is lényegesen lehet megjavítani. Ezt a minőségjavítást azonban a Dohányjövedéknek a beváltási árakban el kell ismerni.

A termelés tekintetében baj, hogy a dohánytermeléssel foglalkozó egyéneknek nagy százaléka nem ért az alapos, szakszerű termeléshez és kezeléshez, elavult módszerekhez és szokásokhoz csökönyszerűen ragaszkodik. E téren nagyon hiányos az irányítás és ellenőrzés, ezt kell kifejleszteni.

A dohányosok nagy része nincsen szakszerűen kitanítva és azok kötelező kioktatásával kapcsolatos munkájuk ellenőrzése mulhatalmatlanul szükséges. Ne a termelő gazdák és kincstár kárán tanulják meg a szakszerű dohánytermelést.

Felesleges bővebben magyarázni, hogy a betegségek elleni védekezés milyen nagy fontossággal bír. Fel kell kutatni a megfelelő védekezési módokat és a gyakorlatban azokat általánosan megvalósítani. Ehhez természetesen a Növénykórtani Intézetnek megfelelő dotációjáról is kell gondoskodni, mert ezeket a munkálatokat csak így végezheti eredményesen.

Az érvényben lévő dohánybeváltási rendszer teljesen elavult és az a mai termelési viszonyoknak megfelelően átalakítandó.

A jégbiztosítás, amely a dohánytermelés egyik legnagyobb tehertétele, rendezésre szorul. Különböző megoldási módok kínálnak. Minden megoldásnak azonban megvannak a maga nehézségei, és ha nem is látunk jelenleg egy minden kritikát kiálló megoldási módot, mindent el kell követnünk, hogy ez a nehéz probléma mégis megoldassék.

Ami a dohányárak megállapítását illeti, a múlttal szemben 1920-tól meglehetősen haladás mutatkozott, azonban ez idén már az a kellemetlen meglepetés érte a termelőket, hogy a

Dohányjövedéknek egy, minőség javítása címén kidolgozott ár megállapítási tervezete 1927-re egyenesen az árak leszállítását jelentette.

A pénzügyminiszternél tartott szűkebb értekezleten és az OMGE egyik gyűlésén is kifejtettem, hogy amikor tavaly a beruházásokra és pajtaépítésekre adott kedvező kölcsönét az államnak sok dohánytermelő igénybe vette, ezt abban a biztos meggyőződésben tette, hogy a tavaly megállapított dohányárak nem csak hogy leszállíttatni nem fognak, hanem az idők folyamán még inkább emeltetnek.

A dohánytermelők egyesületének képviselőivel együtt hangoztatott tiltakozásunkkal sikerült egyelőre azt az eredményt elérni, hogy az 1927-re az 1926. évi árak maradtak érvényben.

Ha a Dohányjövedék azt akarja elérni, hogy a dohánytermelők a súlyra való termelésről a minőségi termelésre térjenek át, akkor tehát akként oldja meg, hogy a jobb minőséget magasabb árral honorálja.

Az árak leszállítási szükségét ne indokolják azzal, hogy a világpiacon a magyar dohány iránti kereslet romlott, mert ez különös világitást vetne a Dohányjövedék üzleti tevékenységére. Ha a mi dohányunknak keresletét megkavarhatná egy olyan államnak a dohánytermelése, amely csak a háború óta kezdte meg a termelést és új termelőként jelentkezik a világpiacon, úgy ez azt bizonyítaná, hogy a mi dohánytermelésünk és értékesítésünk irányítása nem megfelelő előrelátással és körültekintéssel történik.

A termelés színvonalának emeléséhez nagyban hozzájárulna, ha a Dohányjövedék nem zárkózna el termelési versenyek és időszaki dohánykiállítások rendezésétől.

Legutóbb az OMGE beadvánnyal fordult a pénzügyminiszterhez, hogy a tenyészállatvásár alkalmával rendezzen a Dohányjövedék ilyen kiállítást.

Mind ez idáig erről értesítést nem kaptunk és félni lehet attól, hogy ebben a kérdésben is a Dohányjövedék ennek a kívánságnak teljesítését ellenezni fogja.

A dohánytermelők mindazzal, amit követelnek s javasolnak, még sokkal inkább szolgálnak a kincstár érdekeit, mint a termelőkét. Mi teljes egyetértésben akarunk együtt dolgozni a nagy cél érdekében minden illetékes tényezővel, de elvárjuk a Dohányjövedéktől, hogy a termelők jogos igényeivel szemben az eddignél nagyobb megértést tanúsítson.

Tisztelt Közgyűlés!

A Dohánytermelők Országos Egyesülete a közel múltban is bebizonyította, hogy munkájával igen hathatósan mozditja elő a dohánytermelők érdekeit.

Köszönetet mondok Önöknek, hogy alkalmat adtak nekem, hogy a mezőgazdasági termelés e fontos ágának érdekében ezentúl én is Önökkel karöltve dolgozhassak.

Legyenek meggyőződve arról, hogy a gazdaságszociális érdeklő e fontos kérdésben is tőlem telhetőleg mindent el fogok követni, hogy az amúgy is súlyos helyzetbe került gazdaságszociális érdekeit hűségesen szolgálhassa.

Össze kell fogni minden gazdaérdekeltségnek, egyesületünknek, OMGE-nek, mezőgazdasági kamarának. Igazi eredményeket csak erős összetartással lehet biztosítani.”

1928. decemberében megjelent „A magyar dohánytermelés új korszaka” nevezett Wekerle Sándor pénzügyminiszternek a rendelete, amely valósággal új korszakát nyitja a megdohányjövédéki gazdálkodásunknak, de dohánytermelésünknek is.

Rendelkezett az Országos Dohánytermelési Szaktanács felállításáról, szervezéséről, céljáról és feladatairól, amellyel biztosítottak látszott, hogy ezentúl a termelő közönség képviselőinek módjukban lesz hozzászólni nemcsak a termelés szakszerű irányításába, hanem a beváltási árak megszabásába is, miután a szaktanácsban többségben lesznek a gazdák képviselői.

Hadik János gróf életrajza www.madosz.hu/remembrance/index

1929 januárjában megalakult a Dohánytermelési Szaktanács, melynek tagjait három évre 1931 évvégéig a pénzügyminiszter és a földművelésügyi miniszter közösen jelölt ki.

Az 1928. évi 4800/M. E. Számú rendelete alapján felállított Állandó Dohánytermelési Szaktanács elnökévé Hadik János grófot, alelnökké Kállay Miklós dr.-t, a Tiszántúli Mezőgazdasági Kamara elnökét, tagjaivá pedig: a m. kir. Pénzügyminiszter képviseletében Jakabb Oszkár dr. h. Államtitkár, a m. kir. Földművelésügyi miniszter kijelölése alapján Tóth Jenő dr. államtitkár, Balogh Vilmos dr. miniszteri titkár és Ruffy Vargha Kálmán dr. felsőházi tag, királyi tanácsos, gazdasági akadémiai igazgató, Purgly Emilt, a Duna-Tisza-közé Mezőgazdasági Kamara elnöke és Koós Mihály dr. nyugalmazott államtitkár, az Országos Mezőgazdasági Kamara igazgatóját választották.

Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület kijelölése alapján Kerpely Kálmán dr. m. kir. Udvari tanácsos, a Királyi Magyar tudományegyetem közgazdaságtudományi kar nyilvános rendes tanárát és Fabricius Endre Magyar Királyi Gazdasági főtanácsos, az Országos Magyar Gazdasági Egyesület főtitkárát; a Dohánytermelők Országos Egyesülete kijelölése alapján Eszenyi Jenő, az egyesület alelnökét és Papp- Szász Tamást, az egyesület igazgatóját választották.

A hivatkozott 1928. évi 4800/M. E. Számú rendelet 3. pontjának második bekezdésében foglaltak alapján a tanácsnak hivatalból tagjai Benkó Ferenc dr. h. Államtitkár m. kir. Dohányjövédéki központi igazgató, Notorp Tivadar báró dr. miniszteri tanácsos, a nevezett | igazgatóság dohány termelési osztályának vezetője, *Juhász Árpád* m. kir. Gazdasági főtanácsos, gazdasági akadémiai rendes tanár, a Magyar Királyi Dohánykísérleti Állomás és *Grábner Emil* Magyar Királyi Gazdasági főtanácsos, kísérletügyi főigazgató, az Országos M. Kir. Növénynevelő Intézet vezetője.

Az Állandó Dohánytermelési Szaktanács jegyzői teendőit *Fluck* Jenő dr., a m. kir. Dohányjövédéki központi igazgatóság létszámába tartozó pénzügyi segédtitkár látja el.

1929. március 4-én tartotta az Dohánytermelési Szaktanács alakuló gyűlését Hadik János gróf elnök a következő beszéddel foglalta el az elnöki széket:

„A Magyar Királyi minisztérium a dohány ügy intézésénél a gazdasági és termelési szempontoknak a dohányjövédék érdekeivel összhangban való megfelelő érvényesítése céljából a Magyar Királyi pénzügyminisztérium fennhatósága alatt,

Budapest székhellyel, Állandó Dohánytermelési Szaktanács felállítását rendelte el.

A háborús idők konjunkturális termelési módja a dohánynál is károsan érvényesült, amennyiben a minőségi termelés ennél a növénynél is háttérbeszorult. Olyan területeken is termeltek dohányt, amelyek arra alkalmatlanok voltak. A tömegtermelés elvei érvényesültek, a termés gondos kidolgozásának mellőzésével. Ez a körülmény természetesen mindig károsan befolyásolja a dohány megfelelő értékesítését.

Ha a dohány minősége kedvezőtlenül befolyásolja az értékesítést, annak úgy közgazdasági, mint szociális szempontból is nagyon káros kihatásai vannak. Minél jobban eltávolodunk a háború termelési módjainak idejétől, annál biztosabban haladunk előre a fejlődés útján. Ha megállapíthatjuk is, hogy haladás észlelhető, mégis hangsúlyoznom kell, hogy viszont a mai értékesítési viszonyok mellett a magyar dohánytermelés további fejlődése nem biztosítható.

A magyar dohánytermelés válságos időszakában, a közelmúltban Bud János volt pénzügyminiszter felismerve e termelési ág nagy jelentőségét, több üdvös intézkedést tett, amelyek közül legfontosabb: a pajtaépítési hitelnyújtás, a termelés megjavítása terén a debreceni dohánykísérleti állomásnak a háború és román megszállás utáni rekonstruálása, az
Dohánynemesítő munkálatok és műtrágyázási kísérletek megindítása.

Örvendetes tényként állapítom meg, hogy Wekerle Sándor jelenlegi pénzügyminiszternél a dohánytermelés fejlesztése iránt megértést és a legnagyobb jóindulatot tapasztaljuk. Már eddigi intézkedéseivel is hatékonyan előmozdította a további fejlődést.

Nagyjelentőségű Wekerle pénzügyminiszternek, azaz intézkedése, amellyel az Állandó Dohánytermelési Szaktanácsot létesítette.

Ez a Szaktanács közös munkára egyesíti magában a magyar dohánytermelők kiküldötteit, a Magyar Királyi Dohányjövedék vezetőit, egyúttal a Magyar Királyi pénzügyminisztérium és a Magyar Királyi földművelésügyi minisztérium képviselőit, valamint az illetékes szakembereket.

És mert e Szaktanács az egyes szakma ágazatok legkiválóbb szakembereiből áll, nem lehet kétséges, hogy a magyar dohánytermelés eredményes fejlesztését a legjobb sikerrel fogja előmozdítani.

Wekerle pénzügyminiszter urnák további üdvös intézkedései közé sorozhatjuk, hogy:

1. a debreceni dohánytermelési kísérleti állomásnál felállítandó kertészképző iskola építkezéséhez a Dohányjövedék 47,800 pengővel és ugyancsak a dohánytermelési kísérleti állomás telepén létesítendő új simitóház építkezési költségeihez 51,310 pengővel hozzájárult.

2. A kertészjárandóságok a termelő közadó-tartozásai fejében való lefoglalástól mentesítették.

3. Szemben az 1928. évvel, amikor új engedélyeztetés területszaporításokat nem adtak, most ilyen engedélyek ismét kiadatnak.

4. A dohánytermelésre szánt területek alkalmasságának megállapítására a dohánybeváltó hivatalok és az előjáróságok utasítva lettek.

Örömmel üdvözljük a Magyar Királyi Dohányjövedék élén Benkó Ferenc dr. helyettes államtitkár urat, aki eddigi működésével azt a meggyőződést kelti bennünk, hogy munkájával komoly sikereket fog elérni. A Szaktanács állandó törekvése az lesz, hogy a Dohányjövedék vezetőségével harmóniában biztosítsa a dohánytermelés jövő fejlődését.

Már a mai gyűlésen tárgyalni fogjuk a dohánybeváltási árak kérdését. Remélem, hogy a tárgyalások alapján sikerül olyan megoldást találjunk, amely megnyugvást kelt és a további fejlődésre alapot szolgáltat.

Különösen fontosnak tartom a Szaktanács mai gyűlésén szintén tárgyalandó dohánytermelési útmutatást, amelynek könnyen érthetően és határozottan kell megadnia a tájékoztatást arra, hogy miképpen kell a dohányt jól termelni és a termést jól kezelni. Okszerű eljárásokkal és a termés gondos kezelésével lehet a dohány jó minőségét a nagy termésekkel egyesíteni.

Szükséges, hogy ezt a termelési útmutatást a jövőben, abban az irányban tökéletesítsük, hogy olyan újabb eljárásokat, amelyek alkalmasak a termelés jövedelmezőségének fokozására, az útmutatás határozottan és részletesen megjelölje. Ilyen például a műtrágyák használata.

Szükséges a kísérletezés.

Az illetékes szakembereknek behatóan kell foglalkozniuk ezekkel a kérdésekkel, hogy mielőbb biztos alapok álljanak rendelkezésre a termelés fejlesztésére szolgáló eljárások gyakorlati alkalmazására és megokolt esetekben a meg nem felelő, vagy káros eljárások letiltására. A legjobb termelési útmutatás és bármely más intézkedés sem érvényesülhet kellő eredménnyel, ha azok végrehajtása a gyakorlati életben nem jut érvényre.

A feles kertészek hibás, vagy hanyag munkája miatt sok károsodás éri a dohánytermelő gazdát és a Dohányjövedéket. Ezért nagyon fontosnak tartom a dohánykertészek továbbképzését és oly irányú felvilágosítását, hogy hibás munkájukkal elsősorban önmagukat károsítják. A dohánykertészképző tanfolyam létesítésével ennek a nagyon káros helyzetnek megjavítására megtörtént az első lépés. De azt fejlesztenünk kell.

A dohánytermelő gazdák közvetlenül is sikeresen előmozdíthatják a dohánykertészek eredményes munkáját, annak megfelelő ellenőrzésével, jóindulatú kitanításukkal, és ha szükséges, a hanyag, meg nem felelő elemek kiselejtezésével.

A magyar dohánytermelés jó eredményeinek legfontosabb kérdése az, hogy a termelő gazdaságok az adott viszonyoknak legmegfelelőbb dohányfajtát és annak hibátlan

vetőmagját használhassák termelésre. Erre a három év előtt megindított dohányynemesítő munkálatok eddigi eredményei biztos alapokat szolgáltatnak.

Örömmel és nagy elismeréssel állapíthatjuk meg, hogy a dohányynemesítési munkálatok és a műtrágyázási kísérletek Grábner Emil, a növénynemesítő állomás főigazgatójának vezetése mellett sikeresen haladnak. Meg kell emlékezni itt Juhász Árpád gazdasági főtanácsos úrról, a debreceni dohánytermelési kísérleti állomás vezetőjéről, aki hatáskörében nagy buzgalommal végzi a rá bízott munkálatokat.

A dohányynemesítő munkálatokkal kitenyészített dohányfajták ebben az esztendőben már bekapcsolódnak a kincstári dohánymagtermelésbe, vagyis jelentékeny részben az eddig legjobbnak bizonyult nemesített dohányfajták után történik a termelők részére kiadandó vetőmag termelése. Ennek nemcsak minőségi, hanem termést fokozó irányban is érvényesülnie kell.

A dohánybetegségek eredményes leküzdését hathatós intézkedésekkel kell előmozdítanunk.

A dohányynemesítéssel és fajtakérdéssel kapcsolatosan valószínűleg szükségessé válik a termelési körzetek beosztásának felülbírálása, olyan irányban, hogy azok termelői valóban azt a dohányfajtát termelik-e, amely a termelőknek, a Dohányjövedéknek és a termés legjobb értékesítésének szempontjából a legmegfelelőbb.

Szükséges, hogy a magyar dohánytermelés fejlesztésére hivatott Magyar Királyi Dohánytermelési Kísérleti Állomás személyzeti létszámában és anyagi dotációjában sürgősen megerősítsék, hogy a termelést fejlesztő és kutató munkájával úgy a dohánytermelő gazdák, mint a Magyar Királyi Dohányjövedék megbízható szerve lehessen.

Szükséges ugyanakkor, hogy munkálatainak eredményeit, amint azok egyes részletei lezárhatók, késedelem nélkül közreadja és ezáltal kellő tájékoztatást nyújtson a további fejlesztés lehetőségeiről.

Fontos kérdés a dohány-jégbiztosítás kérdése is. A dohánytermelés jövedelmezőségét nagymértékben csökkenti a jégbiztosítási díjak magassága. A jövedelmezőséget azzal csökkenti, hogy ha a gazda a mai feltételek mellett biztosít, a biztosítási díj magának a dohány értékének az egyezményes biztosító társaságoknál átlag 14%%-át, — a Gazdák Biztosító Szövetkezeténél átlag 11 % át veszi igénybe, viszont ha a termelő mellőzni kívánja a drága jégbiztosítási díjak fizetését, jég esetén mérhetetlen károkat szenvedhet.

A dohánytermelő érdekeltség már régen foglalkozik azzal, miként lehetne a helyzet tarthatatlanságán változtatni.

Megfelelő megoldást azonban eddig nem találtunk.

A dohánytermelés fokozásához fűződő igen jelentékeny közgazdasági érdekek parancsolólag követelik, hogy a most megalakult Állandó Dohánytermelési Szaktanács ennek a kérdésnek közmegnyugvást keltő gyakorlati megoldását mihamarabb megvalósítsa.

A dohánytermelők egyesületében is felmerültek e kérdésnél különféle megoldási tervek. A mai gyűlésen két beérkezett javaslat és az egyik javaslat bírálata lesz tárgyalás alá véve és így alkalmunk lesz ennek a kérdésnek megoldásával is mielőbb behatóan foglalkozni.

Foglalkozmunk kell az értékesítés olyan kérdéseivel, amelyek a termelés fejlesztését eredményesen előmozdíthatják. Ilyen például a dohány feleslegek külföldi értékesítésének fejlesztése és az erre alkalmas lehetőségek feltárása. Hogy ebben az irányban a világpiacon sikeres eredményeket érhessünk el, ahhoz a minőségtermelés megvalósítása is szükséges, de egyben a beváltott dohánytermés megfelelő kezelése és osztályozása.

Köztudomású, hogy ez utóbbi kifogástalannul történik. Ha a magyar dohányfeleslegeket a külföldi piacokon, jó áron és biztosan értékesíthetjük, akkor azzal jobb beváltási árak válnak lehetségessé és így dohánytermelésünket tovább fejleszthetjük. Ehhez azonban mindenekelőtt az szükséges, hogy szakítsunk a külföldi értékesítés eddigi rossz rendszerével.

Tudomásom van arról, hogy e kérdéssel a pénzügyminiszter úr máris behatóan foglalkozik.

Az elmondottakban csupán csak a főbb kérdéseket körvonalaztam, amelynek alapján ezt a nagy értékű mezőgazdasági termelési ágat az erőteljes fejlődés útjára vezethetjük és remélem, hogy a Szaktanács ezt a feladatot eredményes munkával és helyes tanácsaival meg fogja tudni valósítani.

Ebben a meggyőződésben nyitom meg az Állandó Dohánytermelési Szaktanács első gyűlését.

Hő óhajom, hogy a Szaktanács működése a magyar dohánytermelés fejlesztését minél rövidebb legteljesebb mértékben előmozdítsa”

Hadik János gróf, a Szaktanács elnökének fentebbi megnyitó beszédét — amely a hazai dohánytermelés fejlesztése érdekében teendő irányelveket alaposan átgondoltan és széles keretekben vázolta — a Szaktanács tagjai élénk helyesléssel és tetszéssel kísérték.

Hadik gróf elnöki megnyitója is igazolja, hogy az Állandó Dohánytermelési Szaktanács létesítésére mennyire szükség volt és hogy a Szaktanács munkája a hazai dohánytermelés fejlesztésére jó hatással lesz.

Az elnöki megnyitó után a Szaktanács megállapította ügyrendjét, majd foglalkozott a Magyar Királyi Dohányjövedéki Központ igazgatósága által előterjesztett és az 1929. évre vonatkozó beváltási árakkal. A Szaktanács kisebb módosításokkal elfogadta az előterjesztést és annak elfogadását javasolja a pénzügyminiszternek.

Megtárgyalta a Szaktanács a főbb dohánytermelési munkálatok okszerű végrehajtására vonatkozólag leiratokat is, amelyeket ugyancsak elfogadásra ajánlott a pénzügyminiszternek.

Hosszabb vita indult meg a dohány jég elleni biztosítására vonatkozólag benyújtott két javaslat felett. A Szaktanács úgy döntött, hogy e javaslatok tanulmányozására és javaslattételre bizottságot hoz létre.

A dohánytermesztés helyreállításaért immár három szervezet próbált tenni:
az OMGE Dohánytermesztési Bizottsága,
a pénzügyminiszter által életre hívott Állandó Dohánytermelési Szaktanács és
a dohánytermelők által életre hívott Dohánytermelők Országos Egyesülete.

Eisler József